

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

БРЕСЛАВЕЦЬ ГАЛИНА МИКОЛАЇВНА

УДК 398:001.891]:78.03(477)“19/20”(043.3)

**РЕКОНСТРУКЦІЯ ФОЛЬКЛОРНОГО ТЕКСТУ
В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ
ОСТАННЬОЇ ТРЕТИНИ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

26.00.04 — українська культура

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття наукового ступеню
кандидата мистецтвознавства

Харків — 2018

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Роботу виконано у Харківській державній академії культури,
Міністерство культури України

Науковий керівник доктор мистецтвознавства, професор
Польська Ірина Іллівна,
Харківська державна академія культури,
професор кафедри теорії та історії музики

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства,
провідний науковий співробітник
Немкович Олена Миколаївна,
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України
(м. Київ), завідувач відділу екранно-сценічних
мистецтв та культурології

кандидат мистецтвознавства, доцент
Мартинюк Анатолій Кирилович,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
і методик навчання

Захист відбудеться «29» листопада 2018 р. о «14.00» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.807.01 у Харківській державній академії культури за адресою: 61057 м. Харків, Бурсацький узвіз, 4, Мала зала.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківської державної академії культури за адресою: 61057 м. Харків, Бурсацький узвіз, 4.

Автореферат розісланий: «27» жовтня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю. І. Лошков

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний етап розвитку української музичної культури характеризується актуалізацією мистецьких та наукових стратегій збереження й осягнення культурної спадщини як основи національно-культурної ідентичності. На межі ХХ — ХХІ ст. зростає роль музичної фольклорної традиції в культурному житті України, збільшується кількість фольклорних колективів, запроваджуються численні фестивалі й огляди народної творчості. Широкого розвитку набуває вітчизняна етномузикологія як наукова галузь.

У контексті зміни культуротворчих та мистецьких парадигм, притаманній сучасній добі, особливого значення набуває проблематика, пов'язана зі змістовним осягненням, інтерпретуванням фольклорного тексту та специфікою його реконструкції в різних сферах професійної музичної діяльності. Проблема кореляції між фольклорним текстом і текстами професійного мистецтва відіграє величезну роль в музичній культурі, зокрема українській. Саме питання діалектичного взаємозв'язку «композитор — фольклор» і «фольклор — композитор» є одними з найактуальніших у вітчизняній та світовій музичній думці ХХ — поч. ХХІ ст.

Найважливішим механізмом культуротворчого переосмислення фольклорного тексту є його реконструкція — мистецька та наукова.

Утім, специфіка реконструкції фольклорного тексту як культурного явища та наукового й мистецького методів практично не досліджена в сучасному мистецтвознавстві та культурології. У вітчизняній науковій думці досі немає наукових праць, спеціально присвячених цій проблематиці (зокрема питанням типологізації різновидів реконструкції фольклорного тексту та визначення специфіки їх проявів в українській музичній культурі ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.).

Отже, актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена саме розбіжністю між суттєвою значущістю реконструкції фольклорних текстів у сучасній музичній культурі, її величезною впливовістю на композиторську творчість і художньо-мистецькі процеси сучасності та недостатньою вивченістю цілісного комплексу напрямів такої реконструкції в українському мистецтвознавстві ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.

Зв'язок з науковими програмами, темами, планами. Дисертація виконана на кафедрі теорії музики та фортепіано Харківської державної академії культури відповідно до комплексної науково-дослідної програми ХДАК «Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти» (Державний реєстраційний номер 0109U000511).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є концептуалізація реконструкції фольклорного тексту як феномену української музичної культури.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення конкретних завдань, зокрема:

– висвітлити культурологічні й етномузикологічні аспекти теоретичного осягнення поняття «фольклорний текст» в сучасній науковій думці;

– надати загальну характеристику явища та поняття «реконструкція фольклорного тексту», визначити його типологію;

– охарактеризувати провідні форми сучасної наукової реконструкції фольклорного тексту;

– систематизувати прояви мистецької реконструкції фольклорного тексту на основі виявлення властивих їй видів та форм у сучасному українському культурному просторі;

– виявити основні форми та функції виконавської реконструкції в сучасній українській музичній культурі;

– висвітлити культурологічні виміри композиторської реконструкції фольклорного тексту в українському музичному мистецтві ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.

Об'єкт дослідження — функціонування фольклорного тексту в українській музичній культурі ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.

Предмет дослідження — реконструкція фольклорного тексту в українській музичній культурі ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.

Методологічною базою дослідження є інтегративна методологія, яка базується на поєднанні загальнонаукових фундаментальних (культурологічний, історичний, системний, метод типологізації, діяльнісний, текстологічний, комунікативний), а також спеціальних музикознавчих (жанрово-стильовий, інтерпретаційний тощо) та суто етномузикологічних (музично-фольклористичний, реконструктивний) методів та підходів.

Суттєву роль у методології роботи відіграє й емпіричний метод, пов'язаний з власним виконавським і педагогічним досвідом дисертанта.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в концептуалізації реконструкції фольклорного тексту як феномену музичної культури.

У результаті здійснених розвідок *уперше*:

– здійснено термінологічний аналіз поняття «реконструкція фольклорного тексту» та шляхів його системного впровадження в сучасну культурологічну, мистецтвознавчу та етномузикологічну думку;

– обґрунтовано сутність реконструкції фольклорного тексту як явища української музичної культури та надано визначення цього поняття;

– здійснено типологічну систематизацію форм та проявів реконструкції фольклорного тексту як цілісної культуротворчої системи;

– визначено провідні форми наукової реконструкції фольклорного тексту в вітчизняному культурному полі;

– охарактеризовано основні види та форми мистецької реконструкції фольклорного тексту в сучасному українському культурному просторі;

– висвітлено специфіку виконавської реконструкції фольклорного тексту в сучасній українській музичній культурі;

– виявлено культурологічні виміри композиторської реконструкції фольклорного тексту в українському музичному мистецтві ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.;

– введено до наукового обігу вітчизняної культурології та мистецтвознавства поняття «реконструкція фольклорного тексту», «наукова реконструкція фольклорного тексту», «мистецька реконструкція фольклорного тексту», «виконавська реконструкція фольклорного тексту», «композиторська реконструкція фольклорного тексту»;

– розкрито культуротворче значення РФТ у творчості сучасних українських композиторів Ю. Алжнева, І. Гайдена, А. Загайкевич, І. Польського.

Набуло подальшого розвитку:

– діалектика осягнення фольклоризму як явища сучасної музичної культури та етномузикологічного методу наукової та мистецької реконструкції фольклорного тексту;

– уявлення про роль харківської композиторської та виконавської школи в системному розвитку форм реконструкції фольклорного тексту в українській музичній культурі ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.

Уточнено:

– визначення поняття «фольклорний текст» у музиці:

– уявлення про місце фольклорного тексту в системі текстів культури.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості використання основних положень та висновків дисертації в подальших наукових розвідках у сфері етномузикології, а також у виконавській і педагогічній діяльності (у курсах ВНЗ «Історія української музики», «Етномузикологія», «Музична інтерпретація», «Музична культура Слобожанщини», «Аранжування народної пісні»).

Апробація результатів дослідження. Основні висновки та результати дослідження оприлюднено в доповідях на 21-й міжнародних та всеукраїнських конференціях, зокрема:

в Україні: «Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття» (Харків, ХДАК, 2006); «Освіта, культура та мистецтво в добу цивілізаційної глобалізації» (Харків, ХДАК, 2007); «Харків у контексті світової музичної культури: події та люди» (Харків, ХДАК, 2008); «Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття» (Харків, ХДАК, 2008, 2010-2015); «Австрійська музична культура на перехресті епох та традицій» (Харків, ХДАК, 2009); «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, ХДАК, 2010-2012); «ХV Слобожанські читання — 2011» (Харків, 2011); «Традиційна культура в умовах глобалізації: культурна ідентифікація та інформаційне суспільство» (Харків, ХДАК 2012); «Народознавчі студії пам'яті В.Т. Скуратівського» (Київ, НАКККіМ, 2013); «Музичне мистецтво: традиції та сучасність» (Дніпропетровськ, Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глинки, 2013); «Традиційна культура в умовах глобалізації: народна музика та декоративне мистецтво в світовому цивілізаційному просторі» (Харків, 2014); «Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації» (Рівне, РДГУ, 2014);

за кордоном: «Свиридовські читання: «Г. В. Свиридов. Композитор. Мислитель. Християнин» (Курськ, 2006); «Свиридовські читання: «Г. В. Свиридов та сучасна вітчизняна та світова культура»» (Курськ, 2007);

«Музичне мистецтво та освіта в сучасному соціо-культурному просторі» (Белгород, БДІМК, 2014); “Topical Issues of Science and Education” (Warsaw, Poland, 2017).

Публікації. Основні наукові положення дослідження відображено в 32 одноосібних публікаціях, серед яких: 11 наукових статей; з них 5 — у фахових наукових виданнях, затверджених МОН України, 3 — у фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних, 3 — в інших наукових виданнях, а також 21 тези доповідей у збірниках матеріалів всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел (222 позиції). Загальний обсяг дисертації — 222 сторінок. Основний текст викладено на 185 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дисертаційної роботи, сформульовано мету та завдання відповідно до предмета й об'єкта дослідження, охарактеризовано теоретичну базу та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, наведено відомості про апробацію результатів дослідження, публікації автора та структуру дисертації.

Перший розділ «Теоретико-методологічні основи дослідження» містить три підрозділи. У підрозділі 1.1 *«Поняття фольклорного тексту в дзеркалі сучасної теорії тексту: культурологічні та етномузикознавчі аспекти»* розглянуто специфіку наукового осягнення проблем фольклорного тексту (далі — ФТ) у гуманітаристиці, музикознавстві та етномузикології.

Висвітлено провідну роль поняття «текст» у філософії, культурології, семіотиці, лінгвістиці, текстології, літературознавстві. Охарактеризовано основні принципи теорії тексту у філософсько-культурологічній та лінгвістично-літературознавчій думці (Р. Барт, Ж. Бодрійяр, Ф. Гваттарі, Ж. Дельоз, Ж. Дерріда, Ж. Лакан, Ж.-Ф. Ліотан, М. Фуко, У. Еко), розкрито основоположну роль текстів культури в проблемному полі семіотики (Ю. Лотман).

У сучасному гуманітарно-культурологічному дискурсі текст розглядається як смислоутворюючий феномен культури, знакову природу якого можна зрозуміти за допомогою «створених текстів і текстів, які творяться» (за М. Бахтіним). Розгляд Ю. Лотманом та його школою концепту «текст» у семіотичному контексті вможливив застосування його щодо будь-яких носіїв «інтегрального текстового значення». Текст у культурологічному сенсі, згідно з Ю. Лотманом, — це «простір культури на всіх рівнях та в усіх проявах».

У гуманітарних науках поняття «текст» розглядається в різних методологічних проекціях, що вможливорює різноаспектне осмислення процесу функціонування текстів крізь призму теорії традиції та теоретичної текстології.

Розглянуто історичне становлення проблематики ФТ у лінгвістиці, літературознавстві, теорії фольклору (С. Азбелєв, Б. Путилов, С. Неклюдов, О. Бріцина) та етномузикології (О. Мурзіна, С. Грица, А. Іваницький та ін.).

Охарактеризовано специфіку розуміння поняття «музичний текст», визначення його природи, семіотичних особливостей, структурних рівнів, багатозначності інтерпретацій, інтертекстуальних взаємодій у сучасному музикознавстві (М. Арановський, Є. Назайкінський, О. Берегова, О. Дашевська, О. Котляревська, В. Москаленко, О. Мурзіна, І. Пясковський та ін.). Висвітлено семантичні особливості інтерпретації музичних текстів у проблемному полі музикологічної думки та мистецькій практиці.

Дисертантом запропоновано власне визначення ФТ у музичній культурі, надане в широкому та вузькому розумінні.

У підрозділі 1.2 «*Реконструкція фольклорного тексту в музичній культурі та мистецтві*» висвітлено змістовні аспекти трактування поняття «реконструкція» в мовно-семантичному та культурному просторі, здійснено його термінологічний аналіз, а також визначено культуротворчу роль фольклоризму як культурного явища та науково-творчого методу.

Зазначено, що поняття «реконструкція» є важливою складовою поняттєвого апарату сучасної наукової мистецько-культурологічної думки та має широке коло значень (перетворення, перевтілення, оновлення, трансформація, відтворення тощо), які характеризують різні рівні його змістовної інтерпретації.

Здійснено термінологічний аналіз поняття «реконструкція». Визначено, що воно є амбівалентним і має два основні значення: 1) оновлення або відтворення чогось утраченого з метою його збереження та відродження; 2) перетворення (переосмислення, трансформація) чогось сталого на новоутворення.

Саме це детермінує основоположне значення явища та поняття «реконструкція фольклорного тексту» (далі — РФТ) у культуротворчому осмисленні й інтерпретації ФТ у музичному мистецтві та культурі.

Підкреслено культуротворчу роль фольклоризму як провідного методу реалізації та прояву РФТ у вітчизняній музичній культурі (музичному мистецтві, музикознавстві й етномузикології). Визначено амбівалентність фольклоризму, який розглядається як науково-мистецьке явище та, водночас, як метод розкриття змістовної специфіки РФТ у загальному контексті музичної культури ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст.

У підрозділі 1.3 «*Методологічні засади дослідження*» визначено основні методи та підходи, застосовані в дисертації. *Культурологічний підхід* уможливив розгляд проблематики дослідження в широкому культурному контексті; сприяв визначенню поняття ФТ у культурологічному, музикознавчому й етномузикологічному дискурсах крізь призму теорії тексту, висвітленню культуротворчих характеристик РФТ у сучасній музичній культурі. *Історичний підхід* дозволив виявити особливості історичного розвитку наукового та композиторського мислення щодо ФТ, висвітлити процес становлення проблем ФТ та РФТ у науковій думці, розкрити специфіку виконавської та композиторської інтерпретації ФТ. *Системний підхід* уможливив здійснення класифікації та типології РФТ, виявлення основних видів, форм та функцій РФТ, розкриття системотворчих факторів та умов її функціонування в культурному просторі сьогодення. *Діяльнісний підхід* сприяв визначенню професійно-

діяльнісної специфіки наукової та мистецької РФТ (далі — НРФТ та МРФТ), їх взаємозв'язків і взаємовпливів.

На основі *методу типологізації* визначено типологію РФТ як явища музичної культури, побудовано ієрархічну систему її типів, видів та форм. *Текстологічний метод* дозволив охарактеризувати ФТ з точки зору теорії тексту, виявити місце ФТ у загальній системі текстів культури, надати авторські визначення понять ФТ та РФТ. *Комунікативний метод* дозволив висвітлити характер взаємозв'язків в системах «композитор — фольклор», «виконавець — фольклор», «науковець — фольклор».

Основоположну роль у дослідженні специфіки РФТ відіграють спеціальні музикознавчі, етномузикологічні та фольклористичні методи та підходи. *Метод жанрово-стильового аналізу* вможливив визначити жанрову та стильову специфіку композиторської РФТ (далі — КРФТ) у творчості українських митців ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст, а також розкрити стильові особливості виконавської РФТ (далі — ВРФТ). *Інтерпретологічний підхід* дозволив розглянути ВРФТ та КРФТ як процес та результат художнього переосмислення ФТ на рівні авторських мистецьких концепцій та філософсько-семантичного тлумачення текстів-кодів, а також в контексті діалектики понять «інтерпретація — реконструкція». *Музично-текстологічний метод* сприяв вивченню текстуальних проблем у сфері НРФТ, ВРФТ та КРФТ на всіх її рівнях. *Музично-фольклористичний (етномузикологічний) підхід* дозволив розкрити широке коло проблем «композитор — фольклор» та «фольклор — композитор»; визначити специфіку фольклоризму як науково-творчого методу та явища сучасної культури. *Реконструктивний підхід* уможливив досягнення РФТ на рівні цілісного уявлення про певну культурну традицію та його наукової чи мистецької реставрації. Суттєву роль у методологічній базі дисертації відіграв *емпіричний метод*, пов'язаний з власним виконавським і педагогічним досвідом її автора.

Отже, методологічні засади дослідження є синтезом загальнонаукових та спеціальних методів та підходів, що сприяли концептуалізації РФТ як науково-художнього методу та явища сучасної музичної культури.

Другий розділ «Типи реконструкції фольклорного тексту в українській музичній культурі» містить три підрозділи. У підрозділі 2.1 *«Реконструкція фольклорного тексту: типологія та функції»* розглянуто РФТ у музичній культурі як систему, запропоновано її типологічну класифікацію, визначено її провідні типи, форми та функції. Обґрунтовано визначення РФТ як системи наукового та мистецького втілення народної усної традиції в сучасній музичній культурі. Визначено типологію провідних видів і форм РФТ у музичній культурі. Основними типами РФТ є: 1) наукова (НРФТ) та 2) мистецька (МРФТ), різновидами якої є а) виконавська (ВРФТ) та композиторська (КРФТ). Визначено основні функції РФТ у музичній культурі.

У підрозділі 2.2 *«Наукова реконструкція фольклорного тексту у вітчизняному культурному просторі: форми та дефініції»* визначені провідні форми НРФТ та надано дефініції цього поняття.

Висвітлено культуротворчу та професійну етномузикологічну специфіку НРФТ у сучасному культурному просторі. Виявлено основні форми НРФТ: 1) *науково-теоретичну* та 2) *науково-практичну*, які визначають комплекс музично-фольклористичної науково-дослідницької діяльності (збір та фіксація фольклорного матеріалу, його транскрибування, архівація та систематизація; науково-аналітична робота з друкованими й архівними матеріалами). НРФТ має тісний взаємозв'язок з ВРФТ на рівні її *репродуктивної* та *стилізаційної* форм. НРФТ є невід'ємною складовою РФТ в системно-культурологічному контексті музичної культури та мистецтва.

У підрозділі 2.3 «*Мистецька реконструкція фольклорного тексту: види та дефініції*» розглянуто питання культуротворчої специфіки МРФТ у контексті розвитку фольклоризму в професійному музичному мистецтві межі ХХ–ХХІ ст. Визначено культуротворчу специфіку МРФТ у контексті загальних тенденцій виконавського та композиторського фольклоризму. Запропоновано культурологічне узагальнення поняття МРФТ та його системного впровадження в музикознавство та етномузикологію.

МРФТ розглянуто у двох культуротворчих аспектах, як: 1) комплексну систему професійного втілення артефактів усної народної традиції в сучасній музичній культурі; 2) процес переходу ФТ з контексту культури в контекст мистецтва і, водночас, художній результат цього процесу.

Розкрито культурологічні аспекти функціонування ВРФТ у творчості сучасних українських музичних колективів. Визначено, що ВРФТ є видом виконавства, що ґрунтується на функції (методі) відтворення зафіксованого (письмово або у звуко- чи відеозапису) первісного ФТ відповідно до його регіональних, жанрових та стилістичних особливостей; а також відтворення ФТ, «уписаного» до композиторської партитури за методом цитування, зіставлення, авторського концептуального (образного) тлумачення. Виявлено основні форми ВРФТ (*репродуктивну* та *стилізаційну*) та провідні рівні реконструктивної діяльності.

Розкрито специфіку КРФТ як явища сучасної музичної культури, визначено її основні культурологічні виміри в українському музичному мистецтві ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст. Надано визначення КРФТ як 1) виду культуротворчої діяльності; 2) методу інтерпретаційного переосмислення ФТ; 3) процесу мистецького відтворення ФТ та 4) результату цього процесу — композиторського твору. *Авторська концепція* композитора відображає його власне світоспоглядання, філософське трактування буття крізь осягнення усної фольклорної традиції та є основою музичної інтерпретації ФТ у композиторській творчості, яка формує індивідуальний мистецький стиль.

Виявлено основні мистецько-культурологічні виміри, що зумовлюють специфіку МРФТ в українській музичній культурі.

Третій розділ «Авторська концептуалізація композиторської реконструкції фольклорного тексту в творчості українських митців: культурологічно-мистецькі аспекти» складається з 4-х підрозділів.

У підрозділі 3.1 «*Культуротворче осягнення фольклорного тексту в науковій і мистецькій діяльності І. Польського*» охарактеризовано шляхи

культуротворчого осягнення фольклорного тексту в науковій і мистецькій діяльності відомого харківського композитора, одного з фундаторів харківської школи етномузикології **І. Польського**, розкрито культуротворче значення НРФТ і КРФТ у його творчому доробку. Зазначено, що багатогранна наукова та композиторська спадщина І. Польського є значним внеском до розвитку української музичної культури у сферах музичного мистецтва, етномузикології та музичної славістики. Центральне місце в його науково-творчій діяльності посідає дослідження генези й еволюції східнослов'янського календарно-обрядового музичного фольклору (колядки, щедрівки, овсені, риндзівки, волочесні, обжинкові пісні тощо), його специфіки, типології, семантичних, жанрових, структурних, ритмоінтонаційних особливостей, культурно-етнографічного контексту та міжкультурних зв'язків.

У композиторській творчості І. Польського здійснено органічний синтез НРФТ та КРФТ шляхом створення мистецьких інтерпретацій ФТ на основі його наукового аналізу. У характері втілення ФТ у композиторській творчості митця яскраво відбилися як особливості його індивідуального авторського стилю, так і провідні художні тенденції, пов'язані зі специфікою КРФТ та сучасними проявами музичного фольклоризму. Образи та інтонації слов'янського фольклору набули яскравого втілення в багатьох творах І. Польського (фортепіанному циклі «24 колядки», Концерті для фортепіано № 2, Сонаті для віолончелі та фортепіано тощо). Науково-творчі принципи І. Польського певною мірою є методологічним підґрунтям сучасної вітчизняної системи вищої етномузикологічної освіти та впровадження форм НРФТ у дослідницьку і професійну традиційну виконавську діяльність. Синтез музично-теоретичних, етномузикологічних та педагогічних устремлінь І. Польського переконливо проявився в спеціально створених ним новаторських підручниках та навчальних посібниках для музичних ВНЗ «Теорія музики в ракурсі фольклористики», «Гармонія в ракурсі фольклористики», курсі лекцій «Українська народна музична творчість» тощо.

У підрозділі 3.2 «Мистецьке втілення культурних кодів фольклорного тексту в музичних композиціях І. Гайденка» визначено роль культурних кодів ФТ та специфіку їх мистецького втілення у творчості харківського композитора **І. Гайденка** (у камерній кантаті «Шість жіночих пісень» на народні стародавні тексти для сопрано, флейти, рояля та віолончелі). У контексті культурологічного аналізу авторської концепції КРФТ у цьому творі виявлено основні образи-символи, архетипи, елементи поезики, пов'язані з відображенням ФТ у мистецькій свідомості. Утілення міфологічно-символічного, інтонаційно-семантичного та вербального культурних кодів ФТ є носієм міфологічного й обрядового смислу, основою побудови художньої системи музичного тексту кантати. Змістовні засади КРФТ утілені автором передусім на семантико-культурологічному, темброво-фонічному, акустичному рівнях.

У підрозділі 3.3 «Музично-фольклорне дійство як театралізована інтерпретація народно-культурної традиції у творчості Ю. Алжнева» розкрито драматургічні особливості КРФТ у музично-фольклорних дійствах **Ю. Алжнева**. У творчості митця КРФТ базується на принципі театралізації

музичної драматургії у вокально-інструментальних творах («Якби не ми, та не ви...», «Сорочинський триптих», «В саду гуляла...» (зошит з народнопісенного джерела)), «Ми є тому, що нас не може бути...» (Різдвяна дія), концерт-дійство «На заборолі голос чути...»). Театралізація як основа РФТ зумовлює драматургію музично-фольклорних дійств Ю. Алжнева, вибір засобів музичної виразності, полістилістику роботи з ФТ. Театральність є одним з суттєвих принципів утілення художнього задуму у творчості композитора (від хорових концертів, вокально-інструментальних циклів до авторської концепції побудови концертних програм-дійств у репертуарі виконавського колективу театру народної музики України «Обереги»). Для митця характерне звернення до циклічних форм та варіацій, що стають основою для музичної драматургії багатьох сценічних дійств. Особливістю драматургії вокально-інструментальних творів Ю. Алжнева є поєднання класичних принципів побудови музичної форми з сучасними підходами щодо синтезування нового бачення музичного формотворення; діалогічна насиченість музичної партитури через зіставлення вокальних та інструментальних тембрів, змістовної взаємодії співів і музикування.

У підрозділі 3.4 «Комп'ютерні технології реконструкції фольклорного тексту в культурному просторі українського кіномистецтва: музичні інсталяції А. Загайкевич» виявлено особливості КРФТ у творчості А. Загайкевич на матеріалі музичних інсталяцій, створених із застосуванням комп'ютерних технологій. Рушійним фактором композиторського мислення А. Загайкевич є новаційні мистецькі тенденції, пов'язані з полістилістикою та сміливими експериментами в сфері нових звукових (тембральних) сполучень, що ґрунтуються на використанні сучасних комп'ютерних технологій у поєднанні з акустичним інструментарієм, де прадавні інтонації разом із сучасним звукоутворенням породжують нові звукові реалії. Репрезентацією роботи композитора з новітніми технологіями стали твори-інсталяції з використанням ФТ, де автентична усна традиція є орієнтиром у пошуках майбутнього крізь невловиме минуле, а електронна сутність музичної тканини, за висловом самого автора, «мов живий організм, прагне навчитись у автентики, наблизитись до неї». Особливості використання комп'ютерних технологій у КРФТ розкрито на рівні побудови музично-драматичної концепції в музиці А. Загайкевич до фільму «Мамай». Сучасні кінотехнології («Мамай» зроблено у техніці 3D) уможливили експерименти композитора щодо побудови та часу кінотвору. Такий синтез музики до кінотворів з засобами кіномови, створений А. Загайкевич, набуває статусу окремого музичного жанру (кіноінсталяції).

ВИСНОВКИ

У **Висновках** узагальнено результати проведеного дослідження. Сутність авторської концепції становить такі положення:

1. Поняття «текст» є основоположним в сучасному гуманітарно-культурологічному дискурсі. Висвітлено трактування цього поняття в сучасній гуманітаристиці (насамперед, у культурології, лінгвістиці, філософії, семіотиці), охарактеризовано існуючі форми інтерпретації поняття «музичний текст» у

мистецтвознавстві, з'ясовано роль музично-текстологічної проблематики в сучасній музичній науці.

2. Поняття фольклорного тексту (ФТ) застосовується у сфері етномузикології з кінця ХХ ст. Це поняття має суттєвий науковий потенціал, дотепер розкритий лише частково. Подальша розробка змісту й обсягу поняття ФТ є важливим спільним завданням сучасної культурології, музикознавства та етномузикології. В межах розгляду концепції текстуальності уточнено розуміння поняття ФТ у музичній культурі, запропоновано авторське визначення ФТ у музиці, котрий трактується як семантично-знакова система, що складається з вербального, музичного (вокального, інструментального) й дієвого (візуально-акційного) начал та містить увесь змістовий простір (від звукової фонемі до цілісної композиційної побудови). Поняття ФТ інтерпретовано як у широкому, так і у вузькому розумінні. ФТ у широкому розумінні є важливою категорією загальної теорії тексту: через свої інтертекстуальні властивості ФТ має гіпертекстуальну структуру з притаманною їй «діалогічністю». ФТ, трактований у вузькому розумінні, є джерелом інформації (текст-код); конкретним зразком усної традиції, зафіксованим письмово (занотований запис) або за допомогою технічних засобів (аудіо-, відеозапис).

3. Обґрунтовано основні шляхи та методи сучасної РФТ в українській музичній культурі ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст., визначено типологію провідних типів, видів і форм сучасної РФТ. Реконструкція фольклорного тексту (РФТ) — це універсальне поняття, яке уособлює амбівалентну двоєдиність явища — методу та процесу — результату професійного засвоєння артефактів традиційної культури, пов'язаних з їх: 1) відтворенням, або 2) змістовним перетворенням.

Основними типами РФТ в українській музичній культурі ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст. є 1) наукова та 2) мистецька, провідними видами якої є: а) виконавська та б) композиторська РФТ. Між ними існують тісні взаємозв'язки: а) наукова РФТ є теоретичним та практичним підґрунтям для функціонування композиторської та виконавської РФТ; б) композиторська РФТ спирається на наукову РФТ, забезпечуючи адекватне сприйняття специфіки ФТ та його реалізації в авторському задумі; в) виконавська РФТ є формою втілення композиторської РФТ через осягнення специфіки фольклорної традиції та розуміння авторського задуму. Основними функціями РФТ в музичній культурі є: *збережувальна, регенеративна, ретрансляційна, інтерпретаційна та культуротворча*. Саме остання, базуючись на принципі культуротворчої активності, що нині набуває особливого значення, створює атмосферу єдності та безперервності розвитку національної культури.

4. Наукова реконструкція фольклорного тексту (НРФТ) — це: 1) вид науково-дослідницької діяльності; 2) метод, за допомогою якого здійснюються збирання ФТ (дослідницько-польова робота), вивчення (структурно-прагматичний аналіз) та теоретичне узагальнення його змістовно-структурних моделей; 3) процес та результат дослідницького відтворення (саме реконструкції) ФТ, що відбувається на всіх рівнях.

Провідні форми сучасної НРФТ — це: 1) *науково-теоретична НРФТ*, пов'язана з дослідженням актуальних проблем історії й теорії етномузикології (музичної фольклористики) та теорії автентичного виконавства; 2) *науково-практична НРФТ*, специфіка якої полягає в практичному засвоєнні автентичної музичної традиції. НРФТ є основою науково-дослідницької та дослідницько-виконавської діяльності сучасних етнографів, етномузикологів, фольклористів, а також виконавців фольклористичного напрямку.

5. Мистецька реконструкція фольклорного тексту (МРФТ) являє собою: 1) комплексну систему професійного втілення артефактів усної народної традиції в сучасній музичній культурі; 2) процес переходу фольклорного тексту з контексту культури в контекст мистецтва і 3) художній результат цього процесу. Саме в цьому перетворенні значною мірою полягає культуротворчий сенс МРФТ.

6. Виконавська реконструкція фольклорного тексту (ВРФТ) — це система втілення артефактів усної традиції та фольклорного мислення в професійному музичному виконавстві: 1) історично-стильове відтворення існуючого чи втраченого ФТ або 2) його свідоме мистецьке переосмислення та нове художнє осягнення. ВРФТ є видом професійної виконавської інтерпретації традиційного фольклору. Як вид музично-творчої діяльності ВРФТ синтезує три провідні рівні реконструктивної діяльності: 1) опанування автентичної пісенної та інструментальної народно-виконавської традиції; 2) її науково-теоретичне осягнення; 3) професійна виконавська репрезентація. Головними формами ВРФТ є: 1) *репродуктивна*, основана на синтезі творчо-виконавської та науково-дослідницької діяльності професійних митців — відтворювачів усної музичної традиції; 2) *стилізаційна*, пов'язана із виконавською стилізацією численних етномузичних моделей (жанрових, ладово-інтонаційних, метро-ритмічних, композиційних, темброво-сонорних). *Репродуктивна* форма ВРФТ ґрунтується на глибокому вивченні регіональних особливостей фольклору та має за мету найточніше відтворення комплексу автентичного народного музикування, що містить унікальне поєднання вербальних (поетичних, прозових) та музичних (вокальних, інструментальних, вокально-інструментальних) текстів, а також контекстних соціокультурних і функціональних діяльнісно-рольових (обрядодійного, побутового, ігрового) аспектів. В свою чергу, *стилізаційна* форма ВРФТ уособлює багатовимірний спектр виконавського індивідуально-особистісного або колективного моделювання та переосмислення ФТ.

7. Композиторська реконструкція фольклорного тексту (КРФТ) — це: 1) вид культуротворчої діяльності, пов'язаний з процесом переходу ФТ з контексту культури до контексту мистецтва та набуття ним статусу музичного твору; 2) метод інтерпретаційного переосмислення ФТ на рівні створення авторської концепції; 3) процес мистецького відтворення ФТ, результатом якого є композиторський твір; 4) композиторський твір як результат зазначеного процесу. Сутністю КРФТ є створення інтерпретаційної концепції, яка репрезентує характер авторського художнього світоспоглядання, філософського трактування буття через творче осягнення усної фольклорної традиції та є нерозривно пов'язаною з методом музичного мислення митця та стильовими

ознаками його творчості. Основними мистецько-культуротворчими вимірами трактування КРФТ у творчості українських композиторів кін. ХХ — поч. ХХІ ст. є культуротворчий, філософський, семантичний, мистецько-текстологічний.

8. Розкрито культуротворчу роль наукової, мистецької і культурницької діяльності відомого композитора, одного з фундаторів харківської школи етномузикології І. Польського в розвитку української музичної культури. Охарактеризовано шляхи культуротворчого осягнення фольклорного тексту в його науково-фольклористичному та художньо-творчому доробку. Розкрито культуротворче значення й авторську специфіку органічного синтезу наукової та композиторської РФТ у композиторській творчості та науковій діяльності митця. Обґрунтовано значення наукової і композиторської спадщини І. Польського у розвитку української музичної культури у сферах музичного мистецтва, етномузикології та музичної славістики. Окреслено основне проблемне коло наукових інтересів вченого, пов'язаних насамперед з дослідженням східнослов'янського календарно-обрядового музичного фольклору (колядки, щедрівки, овсені, риндзівки, волочесні, обжинкові пісні тощо), його генези й еволюції, типології, семантичної, жанрової та регіональної специфіки, структурно-тематичних і ритмоінтонаційних особливостей, розглянутих у широкому історичному та етнологічному контексті діалогу культур. Висвітлено особливості НРФТ в етномузикологічній та науково-методологічній діяльності І. Польського. Розглянуто шляхи впровадження вченим методів НРФТ у практику викладання музично-теоретичних дисциплін у ВНЗ.

Визначено специфіку мистецької реконструкції фольклорного тексту в композиторському доробку митця. Виявлено специфіку органічного синтезу НРФТ та КРФТ у камерно-інструментальних (Соната для віолончелі та фортепіано), фортепіанних (цикл «24 колядки» та Концерт № 2), оперних, хорових та симфонічних творах композитора.

9. Культуротворчі та семантичні виміри репрезентації КРФТ у сучасній українській музичній культурі, які пов'язані з мистецькою інтерпретацією культурних кодів та архетипів ФТ, продемонстровано на прикладі камерної кантати І. Гайденка «Шість жіночих пісень» на народні стародавні тексти для сопрано, флейти, рояля та віолончелі. Доведено, що саме творче осягнення культурних кодів ФТ (передусім міфо-символічного, інтонаційно-семантичного та вербального) стає носієм міфологічного й обрядового смислу, основою авторського задуму кантати та побудови художньої системи її музичного тексту. Основні концептуальні засади КРФТ реалізовані у цьому творі І. Гайденка в семантико-культурологічному, темброво-фонічному та акустичному аспектах.

10. Визначено культуротворчі особливості КРФТ у творчості Ю. Алжнева, зумовлені зверненням до театралізованої інтерпретації народно-культурної традиції в його музично-фольклорних дійствах. Специфіку КРФТ у творчості композитора визначено на рівні музичної драматургії, полістилістичних тенденцій, особливостей тембрального мислення. Провідним шляхом створення КРФТ в вокально-інструментальній творчості Ю. Алжнева є театралізація, яка впливає на композиційно-драматургічні та стилістичні рішення, вибір засобів музичної виразності, принципи роботи з ФТ. Специфіка КРФТ в музично-

фольклорних дійствах композитора формується завдяки застосуванню театралізації сценічного простору через: 1) послідовне та відповідне фольклорному жанру сценічне втілення традиції святкувань і гулянь («Вулиця»); 2) персоніфікацію музичного тематизму та створення яскравих образів; 3) використання типових комунікативних ознак, притаманних традиційним образам життєвих персонажів українського фольклору (парубків та дівчат, куми та кума, жінки та чоловіка); 4) діалогічну насиченість музичної партитури через змістовно-функціональне зіставлення вокальних та інструментальних тембрів, співу й музикування.

11. Висвітлено загальні тенденції застосування КРФТ у творчості А. Загайкевич, насамперед у сфері кіномузики. Розкрито роль комп'ютерних технологій, які вможливають композиторські експерименти з музичним часопростором. Виявлено основні напрями мистецьких пошуків А. Загайкевич: 1) алгоритмічна композиція; 2) синтез звука; 3) обробка звука в реальному часі. Основними жанровими різновидами таких творів є: 1) аудіовізуальна інсталяція; 2) електроакустична інсталяція, яка розглядається як оптимально виразна форма музичного висловлювання авторського задуму у творі, що має імпровізаційний характер та тримірність звукоутворення: час — простір — рух.

Результатом таких експериментів, пов'язаних з мистецькими пошуками у сфері використання новітніх комп'ютерних технологій, є виникнення самостійного музичного жанру «кіноінсталяції» як специфічного різновиду КРФТ, становлення якого розглянуто на матеріалі музики А. Загайкевич до фільму «Мамай». КРФТ у цьому фільмі будується на трьох рівнях — вербальному, музичному та візуальному. Концепція кінотвору надала композитору безмежної можливості впровадити КРФТ як за допомогою використання автентичного мелосу в «технологічній» обробці, так і створенні «етномови» звукового простору. Музична драматургія фільму побудована за принципами автентичності, програмності, полістилічності та трьохмірності (час-рух-простір). Ознаками музичного мислення композитора є імпровізаційність, образно-семантичне використання ідентичності й автентичності звука як такого та його багаторівневих трансформацій.

Перспективами подальших наукових розвідок у проблемному полі дисертаційного дослідження є створення історичних та теоретичних проєкцій запропонованої типології РФТ на інші періоди розвитку української музичної культури й інших музичних культур і мистецьких епох, а також алгоритму визначення мистецько-культуротворчих вимірів трактування КРФТ у творчості багатьох видатних композиторів минулого і сучасності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1.Бреславець Г. Фольклорний текст у творчості Алли Загайкевич (на прикладі музики до фільму «Мамай») // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: зб. наук. пр. — Харків : ХДАДМ, 2011. — (Мистецтвознавство: № 2). — С. 172–175.

2.Бреславець Г. Особливості музичної драматургії А. Загайкевич (на матеріалі музики до кінофільму «Мамай») // *Культура України*. Вип. 38 : зб. наук. пр. — Харків : ХДАК, 2012. — С. 166–172.

3.Бреславець Г. Переосмислення фольклорної традиції у творчості харківських композиторів 20-х — 30-х років ХХ століття (культурологічні аспекти) // *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*: зб. наук. пр. — Харків : ХДАДМ, 2012. — (Мистецтвознавство : № 12). — С. 127–131.

4.Бреславець Г. Виконавська реконструкція фольклорного тексту та навчально-виховний процес // *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*: зб. наук. пр. — Харків : ХДАДМ, 2012. — (Мистецтвознавство : № 15). — С. 107–111.

5.Бреславець Г. Значення наукової реконструкції фольклорного тексту в професійному становленні сучасних молодих етномузикологів: методичні аспекти // *Культура України*. Вип. 50 : зб. наук. пр. — Харків : ХДАК, 2015. — С. 79–89.

6.Бреславець Г. Реконструкція фольклорного тексту в музиці та її роль у сучасному культурному просторі // *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. — Харків : ХДАДМ, 2015. — (Мистецтвознавство : № 3). — С. 64–69.

7.Бреславець Г. Культуротворча специфіка мистецької реконструкції фольклорного тексту в контексті загальних тенденцій фольклоризму в музичному мистецтві межі ХХ–ХХІ сторіч // *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. — Харків : ХДАДМ, 2016. — (Мистецтвознавство : № 2). — С. 81–87.

8.Бреславець Г. Культуротворче осягнення фольклорного тексту в мистецькій і науковій діяльності І. С. Польського // *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. — Харків : ХДАДМ, 2016. — (Мистецтвознавство : № 3). — С. 101–106.

9.Бреславець Г. Специфіка інтерпретації фольклору Слобожанщини в творчості Ю. Б. Алжнева // *Культурна спадщина Слобожанщини. Культура, мистецтво, філософія, охорона пам'яток* : зб. наук.-поп. ст. — Харків : Курсор, 2011. — Випуск 24. — С. 224–230.

10.Бреславець Г. Методичні засади виконавського фольклоризму (від харківської «Покуті» до волинської «Берегині») // *Народознавчі студії пам'яті В.Т Скуратівського*: зб. наук. пр. — Київ : НАКККиМ, 2013. — С. 20–24.

11.Бреславець Г. Мистецьке втілення культурних кодів фольклорного тексту в музичних композиціях І. Гайденка // *Open Access Peer-reviewed Journal — Science Review* — 7(7), December 2017. — Vol. 3 — P. 27–30.

12.Бреславець Г. Фольклорный текст и его претворение в композиторском творчестве // *Свиридовские чтения: «Г.В. Свиридов. Композитор. Мыслитель. Христианин.» Материалы II Всероссийской научно-практической конференции.* — Курск : Изд-во ФГУ «Курский ЦНТИ», 2006. — С. 127–129.

13.Бреславець Г. Фольклорний твір як текст у сучасній теорії текст-у // *Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матеріали наук. конф. молодих учених, 25–26 квітня 2006 р.* — Харків : ХДАК, 2006. — С. 136–137.

14.Бреславецъ Г. Фольклорный текст и его интерпретация в авторской концепции (на примере хоровых произведений Г.Свиридова и Ю.Алжнева) // Свиридовские чтения: «Г.В. Свиридов и современная отечественная и мировая культура.» Материалы III Всероссийской научно-практической конференции. — Курск : Изд-во ФГУ «Курский ЦНТИ», 2007. — С. 200–203.

15.Бреславецъ Г. Специфіка музичної інтерпретації фольклорного тексту // Освіта, культура та мистецтво в добу цивілізаційної глобалізації: матеріали міжнар. наук. конф., 22–23 листопада 2007 р. — Харків : ХДАК, 2007. — С. 131–132.

16.Бреславецъ Г. Музична інтерпретація фольклорного тексту у творчості сучасних харківських композиторів // Харків у контексті світової музичної культури: події та люди: матеріали міжнар. наук.-теорет. конф., 3-4 квітня 2008 р. — Харків : ХДАК, 2008. — С. 59–60.

17.Бреславецъ Г. Тембр як текст в авторській концепції // Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 24–25 квітня 2008 р. — Харків : ХДАК, 2008. — С. 170–171.

18.Бреславецъ Г. Феномен фольклорного тексту в авторській концепції Б. Бартока // Австрійська музична культура на перехресті епох та традицій: матеріали міжнар. наук.-теорет. конф., 26–27 березня 2009 р. — Харків : ХДАК, 2009. — С. 91.

19.Бреславецъ Г. Від фольклорного твору до фольклорного тексту // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвит-ку: матеріали міжнар. наук. конф., Харків, 18–19 листопада 2010 р. — Харків : ХДАК, 2010. — С. 40–41.

20.Бреславецъ Г. Фольклорний текст у музичних інсталяціях А.Загайкевич // Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 21–22 квітня 2011 р. — Харків : ХДАК, 2011. — С. 117–118.

21.Бреславецъ Г. Особливості музичної драматургії в музиці А.Загайкевич до фільму О.Саніна «Мамай» // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матеріали між нар. наук. конф., 8-9 грудня 2011 р. — Харків : ХДАК, 2011. — С. 159–161.

22.Бреславецъ Г. Особливості сучасної виконавської реконструкції фольклорного тексту // Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 квітня 2012 р. — Харків : ХДАК, 2012. — С. 146–147.

23.Бреславецъ Г. Особливості виконавської реконструкції фольклорного тексту в сценічній практиці сучасних етномузикантів // Традиційна культура в умовах глобалізації: культурна індефікація та інформаційне суспільство: матеріали наук.-практ. конф., 18–19 трав. 2012 р. / Харк. облдержадмін., Упр. культури і туризму, Обл. орг.-метод. центр культури і мистець. — Харків, 2012. — С. 23–28.

24.Бреславецъ Г. Творче переосмислення фольклорної традиції у творчості харківських композиторів ХХ ст. (загальна характеристика) // Культурологія та

соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матеріали між нар. наук. конф., 22–23 листопада 2012 р. — Харків : ХДАК, 2012. — С. 332–333.

25.Бреславець Г. Особливості переосмислення фольклорної традиції в творчості харківських композиторів 20–30-х рр. ХХ ст. // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квітня 2013 р. — Харків : ХДАК, 2013. — С. 145–146.

26.Бреславець Г. Особливості сучасної виконавської реконструкції фольклорного тексту // Музичне мистецтво: традиції та сучасність: зб. статей за результатами VII Міжвуз. наук.-практ. студ. конф., 21-22.11.2013 / М-во культури України, Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глинки. Дніпропетровськ: ЛІРА, 2014. — С. 127–131.

27.Бреславець Г. Інтерпретація фольклорного тексту в сучасній українській кіномузиці (на матеріалі творчості Алли Загайкевич) / Музыкальное искусство и образование в современном социокультурном пространстве (материалы Международной научно-практической конференции, БГИИК, 13–14 марта 2014 г.): в 3 ч. — Белгород: Изд-во БГИИК, 2014. — Ч. I. — С. 206–212.

28.Бреславець Г. Театралізація як тип реконструкції фольклорного тексту в вокально-інструментальних творах Ю. Алжнева // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 24–25 квітня 2014 р. — Харків : ХДАК, 2014. — С. 114–115.

29.Бреславець Г. Виконавська реконструкція фольклорного тексту в сучасному культурному вимірі // Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до 35-річчя кафедри музичного фольклору та 200-річчя з дня народження Оскара Кольберга (Рівне, 31 жовтня — 1 листопада 2014 р.) — Рівне, 2014. — С. 42–45.

30.Бреславець Г. Композиторська реконструкція фольклорного тексту у творчості І. Гайдена // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 23–24 квітня 2015 р. — Харків : ХДАК, 2015. — С. 104–105.

31.Бреславець Г. Форми наукової реконструкції фольклорного тексту у вітчизняному культурному просторі // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф. (24–25 листопада 2016р.) — Харків : ХДАК, 2016. — С. 248–250.

32.Бреславець Г. Специфіка реконструкції фольклорного тексту в дослідницько-виконавській практиці // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф. (23–24 листопада 2017р.) — Харків : ХДАК, 2017. — С. 344–345.

АНОТАЦІЇ

Бреславець Г. М. Реконструкція фольклорного тексту в українській музичній культурі останньої третини ХХ — початку ХХІ століття — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.04 — українська культура (мистецтвознавство). — Харківська державна академія культури, Харків, 2018.

Визначено сутність реконструкції фольклорного тексту (РФТ) як явища української музичної культури та надано визначення даного поняття. Здійснено типологію форм та проявів РФТ як цілісної культуро-творчої системи. Визначено провідні форми наукової та мистецької РФТ. Висвітлено специфіку виконавської РФТ. Виявлено культурологічні виміри композиторської РФТ в українському музичному мистецтві ост. третини ХХ — поч. ХХІ ст. Розкрито культуротворче значення РФТ у творчості сучасних українських композиторів Ю. Алжнева, І. Гайдена, А. Загайкевич, І. Польського.

Ключові слова: українська культура, музична культура, фольклорний текст, фольклоризм, наукова реконструкція фольклорного тексту, мистецька реконструкція фольклорного тексту, виконавська реконструкція фольклорного тексту, композиторська реконструкція фольклорного тексту, композитор І. Польський, композитор І. Гайденко, композитор Ю. Алжнев, композитор А. Загайкевич.

Бреславец Г. Н. Реконструкция фольклорного текста в украинской музыкальной культуре последней трети ХХ — начала ХХІ века — Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата искусствоведения по специальности 26.00.04 — украинская культура — Харьковская государственная академия культуры. — Харьков, 2018.

Определена сущность реконструкции фольклорного текста (РФТ) как явления украинской музыкальной культуры и дано определение этого понятия. Осуществлена типология форм и проявлений РФТ как целостной культуротворческой системы. Обозначены ведущие формы научной и художественной РФТ. Освещена специфика исполнительской РФТ. Вывявлены культурологические измерения композиторской РФТ в украинском музыкальном искусстве посл. трети ХХ–ХХІ вв. Раскрыто культуротворческое значение РФТ в творчестве современных украинских композиторов Ю. Алжнева, И. Гайдено, А. Загайкевич, И. Польского.

Ключевые слова: украинская культура, музыкальная культура, фольклорный текст, фольклоризм, научная реконструкция фольклорного текста, художественная реконструкция фольклорного текста, исполнительская реконструкция фольклорного текста, композиторская реконструкция фольклорного текста, композитор И. Польский, композитор И. Гайденко, композитор Ю. Алжнев, композитор А. Загайкевич

Breslavets G. N. Reconstruction of folklore text in the Ukrainian musical culture of the last third of the XX — beginning of the XXI century — Qualification scientific work as a manuscript copyright.

Thesis for the degree of Candidate of Art Criticism (Ph.D.) in speciality 26.00.04 — Ukrainian Culture (Art Criticism) — Kharkiv State Academy of Culture. — Kharkiv, 2018.

The dissertation is devoted to the definition of the folklore text' reconstruction and it's specifics as a phenomenon of musical culture and scientific and artistic method.

The philosophical and cultural studies, art studies and ethnomusicological aspects of theoretical comprehension of the “folklore text” concept (FT) in contemporary scientific thought are highlighted.

The terminological analysis of the concept of the “folklore text reconstruction” (FTR) and the ways of its systematic introduction into contemporary culturological, art studies and ethnomusicological thought is carried out. The definition of the musical “folklore text” concept and the idea of its place in the system of cultural texts are specified.

The dialectic of folklorism comprehension as a phenomenon of modern musical culture and ethnomusicological method of scientific and artistic folklore text reconstruction of is highlighted.

The essence of the folklore text reconstruction (FTR) as a phenomenon of Ukrainian musical culture is determined and the definition of this concept is given. The typological systematization of the folklore text reconstruction's forms and its manifestations as a holistic cultural-system system is carried out. The main types of FTR are: 1) scientific 2) artistic FTR, whose views are a) executive b) composite FTR. The leading forms of scientific folklore text reconstruction (scientific-theoretical and scientific-practical) are determined.

Cultural generalization of the concept of “artistic folklore text reconstruction” (AFTR) and its systematic introduction into musicology and ethnomusicology are proposed. The cultural specificity of AFTR is defined in the context of general tendencies of performing and composer folklorism. AFTR is: 1) a comprehensive system of professional implementation of the artifacts of the oral folk tradition in contemporary musical culture; 2) the process of moving folklore text from the context of culture to the context of art and, at the same time, 3) the artistic result of this process. It is in this transformation that, to a large extent, is the cultivated meaning of AFTR.

The main types and forms of the artistic folklore text reconstruction in the modern Ukrainian cultural space are described. The cultural role of Kharkiv composer and performing school in the systematic development of forms of FTR in the Ukrainian musical culture during the last third of XX — beginning XXI century is described.

The specifics of the FTR in modern Ukrainian music culture are highlighted. It has been determined that performing folklore text reconstruction (PFTR) is a system of embodiment of oral tradition artifacts and folklore thinking in professional music performance: 1) historical-stylistic reproduction of existing or lost FT, or 2) its conscious artistic rethinking and new artistic comprehension. PFTR is a kind of professional performing interpretation of traditional folklore. The main forms of it are reproductive and stylistic.

The specifics of composer folklore text reconstruction (CFTR) are revealed. The definition of CFTR is proposed as: 1) the type of cultural activities related to the process of FT transition from the context of culture to the context of art and obtaining the status of a musical composition; 2) the method of interpretive rethinking of the FT at the level of creating the author's concept; 3) the process of artistic reproduction of FT, the result of which becomes a composer's work; 4) the composer's work as a result of this process. The essence of CFTR is the creation of an interpretative concept that represents the nature of author's artistic worldview, the philosophical interpretation of being through the creative comprehension of the oral folklore tradition. The main artistic and cultural dimensions of the composer's folklore text reconstruction during the last third of XX — beginning XXI century (philosophical, semantic, cultural art, artistic and textual) in Ukrainian music are found. The cultural significance of the CFTR in the works of contemporary Ukrainian composers Y. Alzhnev, I. Gaidenko, A. Zagaykevich, I. Polskyi is revealed.

The concepts of “folklore text reconstruction”, “scientific folklore text reconstruction”, “artistic folklore text reconstruction”, “performing folklore text reconstruction”, “composer folklore text reconstruction” were introduced into the scientific circulation of national cultural and art studies.

Key words: Ukrainian culture, musical culture, folklore text, folklorism, scientific folklore text reconstruction, artistic folklore text reconstruction, performing folklore text reconstruction, composer folklore text reconstruction, composer I. Polskyi, composer I. Gaidenko, composer Y. Alzhnev, composer A. Zagaykevych.